

НАУКОВІ СТАТТІ

Соціально-економічні проблеми Донбасу

УДК 338.24:005.3(477.62)

А. М. Колосов,
доктор економічних наук,
Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Старобільськ

ЕКОНОМІЧНА БЛОКАДА ПІДПРИЄМСТВ НЕПІДКОНТРОЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ДОНБАСУ ДАЄ СВОЇ НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ

Постановка проблеми. Здійснена навесні 2017 року економічна блокада неконтрольованої частини Донбасу, спершу як блокада залізничного сполучення з нею (прозвана радикалами як «торгівля на крові»), а в кінцевому рахунку – як припинення будь-якої взаємодії з підприємствами на неконтрольованій частині, що працювали в законодавчому полі України, з самого початку викликала неоднозначне ставлення до неї в політичних і фахових колах. Порядок функціонування підприємств з українською юрисдикцією на неконтрольованій території був узгоджений в законодавчому полі України для підприємств, що перевели свою реєстрацію та банківські рахунки до території, підконтрольній Україні, проіснував більше двох років. Незважаючи на величезні складнощі постачання сировини, забезпечення електрострумом, періодичні пошкодження інфраструктури в зонах проведення бойових дій, а також непрості відносини з місцевими адміністраціями в так званих республіках «ДНР» та «ЛНР», підприємства на їхніх територіях відігравали значну роль в єдиному економічному комплексі України. Так, спостерігачі на основі аналізу даних Укрзалізниці повідомляють, що лише у лютому 2016 року Україна прийняла з непідконтрольної території Донбасу більше 40000 вагонів з вугіллям, коксом, металевими виробами та іншими товарами [1].

З самого початку, поряд з підтримкою певними колами, блокада викликала спротив з боку багатьох інших сил. Проти блокади виступали й прем'єр-міністр і навіть президент країни, багато фахівців, що доводили негативні наслідки цієї блокади, яка може привести до втрати не менше, чим одного відсотку запланованого приросту ВВП цілої країни, зменшення експорту і, відповідно, валютних надходжень, проблем з забезпеченням вугіллям теплових електростанцій (ТЕС), коксом та металевими виробами металургійних та інших підприємств на території України. Але в певний час було прийнято рішення щодо введення в дію даної блокади, що принесло значні зміни в структуру діяльності багатьох галузей економіки країни і проблеми, зокрема, з нестачі відповідних марок вугілля й антрацитів, вирі-

шення яких йде за рахунок придбання більш дорогого імпортного вугілля та ін. Практично вже в умовах запровадження даної блокади економіка країни прожила майже півріччя і настає час для аналізу її економічних наслідків, що й зумовлює написання даної статті, яка відображає спробу аналізу впливу цієї блокади на економіку Донбасу, стан економіки цілої країни, за чим стоїть життя й благополуччя її населення.

Аналіз публікацій за тематикою статті. Одними з перших оцінки ролі підприємств неконтрольованої частини Донбасу в формуванні економічного потенціалу України торкнулися роботи Національного інституту стратегічних досліджень під керівництвом В.П. Горбуліна. Наприклад, в монографії [2] подається власне оцінка економічних втрат України внаслідок збройного конфлікту в Донбасі. З урахуванням того, що Державною службою статистики України статистичні матеріали подаються з приміткою «без урахування частини зони проведення антитерористичної операції», фактична роль підприємств неконтрольованої частини Донбасу в економіці України протягом 2015-2016 років залишалася невисвітленою. Лише рідкісні публікації окремих фахівців проливали світло на це питання: стосовно суми перерахованих з Донбасу податків [3], обсягів постачання товарів і продукції, у тому числі на експорт, з неконтрольованої частини Донбасу [1] тощо. Упродовж 2015-2016 років увага фахівців та статистичних органів областей Донбасу зосереджувалася переважно на економіці контрольованої частини Донбасу [4; 5; 6]. При цьому стан підприємств, що працювали на неконтрольованій території Донбасу, спеціально ніяк не висвітлювався, як категорично й не відкидався їхній вплив на показники діяльності підконтрольних Україні територій. Статистичні дані того періоду неможливо очистити від впливу виробничої взаємодії підприємств в обох частинах Донбасу як єдиного економічного комплексу.

Вже у процесі здійснення блокади з'явилися більш обгрунтовані оцінки очікуваних втрат, наприклад [7], які спиралися на інформацію стосовно обо-

роту залізничних перевезень та внутрішню інформацію галузевого походження. Очевидно, що всі подібні публікації мали характер прогнозів і лише зараз, після певного періоду здійснення блокади, можливі більш-менш ґрунтовні оцінки й висновки, спроба яких зроблена в даній статті.

Отже, **ціллю статті** є висвітлення результатів проведеного автором дослідження перших негативних наслідків здійсненої економічної блокади підприємств на непідконтрольній частині Донбасу.

Виклад основного матеріалу. Донбас у складі Донецької та Луганської областей як ціле є найбільшим і найважливішим промисловим регіоном України, в якому сконцентрована вугледобувна, металургійна, коксохімічна, хімічна, машинобудівна промисловість, а також сільськогосподарське виробництво. Завдяки близькості джерел сировини й ринків збуту продукції, наявності багатогалузевої промисловості й розвинутої мережі транспортних комунікацій Донбас, займаючи лише 8,8% території та маючи лише близько 16% населення України, виробляв 25,0% промислової та 8,0% сільськогосподарської продукції країни. Частка експорту продукції Донбасу у загальному обсязі експорту України становила до 27%. Маючи найбільш розвинене заліз-

ничне сполучення Донецька залізниця здійснювала більше 40% вантажного обороту всіх залізниць України [4]. До транспортного комплексу Донбасу входять також морський порт у м. Маріуполі, стратегічні нафтопроводи, лінії електромереж та зв'язку.

Підприємства різних галузей важкої індустрії Донбасу розташовані кластерами (вугільний, металургійний, важкого машинобудування, енергетичний, хімічний) і частково поєднані у комплекси «вугілля – кокс – метал – машинобудування», «вугілля – електроенергія» тощо, руйнування яких загрожує надзвичайно серйозними негативними наслідками.

Воєнний конфлікт у Донбасі призвів до значної втрати його виробничого потенціалу, частка якого залишилася під контролем влади України, а частка опинилася в неконтрольованих окремих районах Донецької та Луганської (ОРДЛО) областей. Загальний характер впливу воєнних дій у Донбасі на втрату його виробничого потенціалу демонструють дані динаміки валового регіонального продукту (ВРП) [8], що є аналогічним показником валового національного продукту для регіону, у період 2007-2016 років, показані в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка валового регіонального продукту (ВРП)

Рік	Обсяг, у млн грн по роках			Індекс фізичного обсягу у цінах попереднього року, %		
	Донбас	Донецька область	Луганська область	Донбас	Донецька область	Луганська область
2007	124373	92093	32280	104,7	104,6	105,2
2010	174527	128986	45541	108,8	111,1	102,3
2011	218223	161021	57202	110,8	111,4	109,1
2012	229542	170775	58767	97,6	97,1	99,1
2013	220034	164926	55108	94,1	94,7	92,2
2014	151376	119983	31393	65,8	67,1	61,0
2015	138861	115012	23849	58,9	61,3	47,7
2016*	–	–	–	105,8	101,8	125,4

* За попередніми даними.

Різкої втрати виробничий потенціал Донбасу зазнав у 2014 році, коли індекс ВРП до попереднього передвоєнного року склав 65,85 і продовжив падіння й в наступному 2015 році, склавши у сукупності до передвоєнного 2013 року: $(65,8 \times 58,9)/100 = 38,75\%$. У абсолютному грошовому вимірі падіння обсягу ВРП за поточними цінами в 2014 і 2015 роках проти показника 2013 року разом склало: $(220034 - 151376) + (220034 - 138861) = 149831$ млн грн.

Наочно руйнівні наслідки воєнних дій у Донбасі продемонструємо динамікою змінюваності індексу фізичного обсягу валового продукту в співставних цінах, відображеної на діаграмі на рисунку.

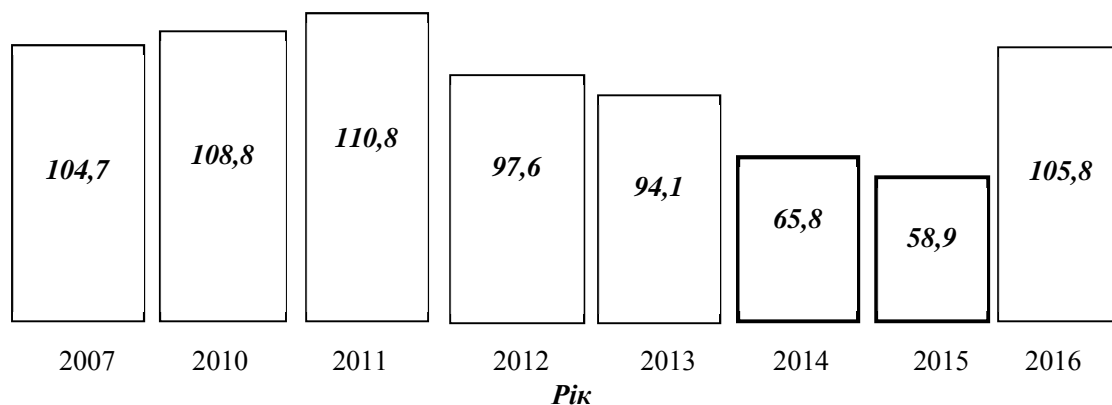
Аналізуючи діаграму (а вона відображає динаміку фізичного обсягу ВРП у співставних цінах),

спостерігаємо такі три характерні фази впродовж періоду збройного конфлікту.

Перша фаза – падіння ВРП у 2014 році, що стало наслідком призупинення підприємств під час воєнних дій через зменшення надходжень сировини, припинення постачань енергоресурсів та ін. У результаті бюджетні втрати України в 2014 році становили біля 20%, зменшення надходжень від Донецької та Луганської областей – 13,2 млрд грн, а зменшення надходжень єдиного соціального внеску склало 6,7 млрд грн [4].

Протягом першого року воєнного протистояння промисловість Донбасу понесла величезних втрат, обсяги промислової продукції зменшилися:

у Донецькій області – на 31,5%;
у Луганській – на 42,0%.

Рисунок. Динаміка змінюваності індексу фізичного обсягу валового продукту Донбасу в співставних цінах

Зокрема, у Донецькій області, потенціал якої був найбільший, скорочення обсягів промислового виробництва склало [4]:

- у виробництві енергетики – 18,3%;
- у металургійному виробництві і виробництві готових металевих виробів – 27,7%;
- у виробництві коксу та продуктів нафтопереробки – 31,5%;
- у вугільній промисловості – 36,8%;
- у машинобудуванні – 41,1%;
- у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції – 47,5%.

Друга фаза – подальше падіння виробництва в 2015 році, яке пояснюється тим, що значна частка підприємств, що залишилися на непідконтрольній території, або зовсім припинила роботу, або значно зменшила співробітництво в межах цілої країни. Так, у металургійній промисловості лише підприємства Маріуполя залишилися на підконтрольній території, тоді як інші найважливіші підприємства опинилися поза контролем з боку України, що демонструє табл. 2.

Аналогічне становище склалося й у вугільній промисловості, як це показано в табл. 3.

Таблиця 2

Розташування найважливіших металургійних і коксохімічних підприємств у результаті збройного конфлікту в Донбасі

Підконтрольна частина	Непідконтрольна частина
ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» («ММК ім. Ілліча»), ПАТ Металургійний комбінат «Азовсталь»	ПАТ «Єнакієвський металургійний завод» з Макіївською філією, ПАТ «Алчевський металургійний комбінат», ПрАТ «Донецьксталь» – металургійний завод», ПАТ «Донецький металопрокатний завод», ПрАТ «Донецький електрометалургійний завод», ПАТ «Харцизький трубний завод», ПАТ «Стахановський завод феросплавів», ПАТ «Ясинівський коксохімічний завод», ПрАТ «Макіївкокс», ПрАТ «Єнакієвський коксохімпром», ПАТ «Донецькокс», ПАТ «Алчевський коксохімічний завод»

Таблиця 3

Розташування найважливіших вугільних об'єднань в Донбасі внаслідок збройного конфлікту

Підконтрольна територія	Непідконтрольна територія
«Держжинськвугілля», «Добропіллявугілля», «Красноармійськвугілля», «Лисичанськвугілля», «Павлоградвугілля», «Селидоввугілля», шахти «Південно-Донбаська №1» і «Краснолиманська» та ін.	«Макіїввугілля», «Орджонікідзевугілля», «Шахтарськантрацит», «Торезантрацит», «Сніжнеантрацит», «Донбасантрацит», «Антрацит», «Луганськвугілля», «Ровенькиантрацит», «Свердловськантрацит», «Краснодонвугілля», «Комсомолець Донбасу» та ін.

У табл. 4 продемонструємо показники подальшого зниження виробничого потенціалу Донецької області саме у 2015 році у співставленні з 2014-м –

першим роком воєнних дій та з довоєнним 2013-м [5].

Таблиця 4

**Зниження індексів промислової продукції за основними її видами
у Донецькій області в 2013-2015 роках**

Показник	2013	2014*	Січень-травень 2015*
1. Промисловість у цілому	100	68,5	49,4
2. Видобувна промисловість	100	67,3	40,8
3. Переробна промисловість, у тому числі:	100	66,4	49,6
- виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	100	68,5	47,5
- металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	100	72,3	59,3
- машинобудування	100	58,9	56,3

* Без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

Третя фаза – відносно покращення показників у 2016 році, що пояснюється стабілізацією економічного потенціалу Донбасу і країни в цілому, здатністю відновлюватися в умовах сталої конфігурації лі-

нії воєнного протистояння, що зберігається незмінною протягом 2015-2017 років. Про це свідчать також і дані стосовно індексів промислової продукції в 2016 році по Донецькій області, приведені в табл. 5 [5].

Таблиця 5

Індекси промислової продукції Донецької області у 2016* році

Об'єкт оцінювання	Грудень 2016 до листопада 2016	Грудень 2016 до грудня 2015	2016 рік до 2015 року
1. Промисловість у цілому	103,8	112,2	106,0
2. У тому числі видобувна та переробна промисловість	100,5	110,4	105,7
3. У тому числі видобувна промисловість і розроблення кар'єрів	95,6	105,6	107,8
4. У тому числі переробна промисловість, зокрема:	103,7	113,6	104,3
- виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	108,4	102,1	115,3
- виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	107,8	113,9	111,9
- металургійне виробництво	98,8	121,6	108,7
5. Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	117,6	119,2	107,4

* Без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

При цьому, приведені в табл. 5 індекси відображають позитивні тенденції в 2016 році як стосовно попереднього 2015 року, так і у відношенні до попереднього місяця 2016 року й відповідного місяця

2015 року. Подібні результати отримані й в сільськогосподарському виробництві, про що свідчать дані табл. 6 [5].

Таблиця 6

**Показники сільськогосподарського виробництва в Донецькій області
в 2016 році, що свідчать про економічну стабілізацію**

Об'єкт оцінювання	Рік		Індекс 2016 до 2015, %
	2015	2016	
1. Виробництво продукції тваринництва:			
- м'ясо (реалізація на забій у живій масі) тис. т	132,4	131,5	99,3
- молоко, тис. т	192,8	227,9	118,1
- яйця, млн штук	543,5	629,4	115,8
2. Кількість сільськогосподарських тварин (на кінець року), тис. голів:	-	-	
- велика рогата худоба,	60,2	62,2	103,3
у тому числі корови	33,7	37,6	111,6
- свині	450,7	445,0	98,9
- вівці та кози	36,9	44,3	120,0
- птиця	3211,5	3675,2	114,4

Слід відзначити, що, незважаючи на відповідні попередження, немає повної впевненості, що статистичні дані подаються без урахування результатів діяльності підприємств на непідконтрольній терито-

рії, чи в сенсі прямого їхнього обліку, чи в сенсі їхнього впливу на результати діяльності підприємств на підконтрольній території. Особливо це стосується результатів роботи промисловості.

Отже, лише показники діяльності за 2017 рік, після здійснення економічної блокади підприємств на непідконтрольній території Донбасу, можуть додати необхідної інформації для об'єктивних висновків і така можливість з'являється саме зараз, коли пройдена більша частина поточного 2017 року.

Останні дані стосовно результатів роботи промисловості в 2017 році, на жаль, явно свідчать про від'ємні результати, які спостерігаються як в діяльності областей Донбасу, так і України в цілому.

Загальна оцінки цих втрат стане можливою за підсумками роботи промисловості за повний рік, але й за поточними даними вже ясно, що найбільші втрати понесли металургія, коксохімічна, хімічна, вугільна промисловість, залізничні перевезення.

Представимо в табл. 7 офіційні статистичні дані, що свідчать про суттєве зменшення обсягів виробництва продукції в Україні протягом 2017 року у співставленні з січнем поточного року – останнім місяцем роботи до блокади [10].

За даними, приведеними в табл. 7, зменшення обсягів продукції через здійснену блокаду складає: при виробництві чавуну – біля 17%, сталевому прокату – 12%, коксу – 20%, кам'яного вугілля – до 25%. Приведені дані визначені в поточних цінах, то ж, враховуючи щомісячну інфляцію, і як наслідок, поступове підвищення цін, падіння випуску вказаних видів продукції у фізичному вимірі через здійснену блокаду є ще більш вразливим.

Таблиця 7

Втрати обсягів виробництва окремих видів продукції в Україні протягом 2017 року, тис. т

Галузь	Вид продукції	Місяць 2017 року						
		січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень
1. Чорна металургія	Чавун	1848	1435	1569	1467	1569	1511	1549
	Напівфабрикати безперервного лиття	1117	856	825	751	816	757	492
	Прокат чорних металів	1112	982	1036	897	998	929	985
2. Коксохімічна промисловість	Кокс	1008	758	773	743	854	864	906
3. Вугільна промисловість	Вугілля кам'яне	2643	1997	2019	1924	2001	1918	1881
4. Енергетика	Електроенергія, млн кВт·год	16585	14809	13271	12317	11658	11372	11688
5. Залізничні перевезення	Обсяг вантажних перевезень	13 424,7 тис. т вантажів лише з території ОРДЛО за даними Укрзалізниці протягом лише одного місяця [7]						

Оцінку втрат через економічну блокаду здійснено й Головним управлінням статистики Донецької області на прикладі зменшення обсягів промислової продукції. За приведеними даними [9] обсяг промислової продукції у січні-липні 2017 року порівняно з січнем-липнем попереднього року зменшився на 12,9%. Вражаючи втрати демонструє зменшення обсягів експорту продукції по Луганській області, приведені в табл. 8. Дані з експорту продукції

Донецької області залишилися практично на тому же рівні, а враховуючи значний рівень інфляції і зростання цін – фізичні обсяги експорту і в цієї області зменшилися.

Нарешті, вплив економічної блокади відобразився і в показнику індексу промислового виробництва в Україні в цілому по місяцях 2017 року, що демонструють дані табл. 9 [11].

Таблиця 8

Динаміка обсягів експортної продукції Луганської області протягом 2017 року

Показник	2013	2014*	2015*	2016*	2017 (1 півріччя)
<i>Луганська область [6]</i>					
1. Обсяг у млн дол. США	3701	2040	271,8	445,7	128,5
2. Індекс до попереднього періоду, %	–	55,1	13,3	164	57
<i>Донецька область [5;9]</i>					
3. Обсяг у млн дол. США	–	–	–	1117,2 (дані за 1 півріччя)	2029,1

Таблиця 9

Індекси промислового виробництва в Україні по місяцях 2017 року, %

Галузь	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень
1. Вся промисловість	82,5	97,8	108,9	93,1	103,4	100,1	100,3
2. Видобувна промисловість	94,2	87,8	108,9	95,9	107,4	97,2	99,2
3. Видобуток вугілля	99,9	75,3	102,8	94,7	105,3	95,8	98,6
4. Видобуток металевих руд	94,1	89,0	107,3	94,1	109,1	96,4	99,8
5. Переробна промисловість	73,1	106,5	116,2	93,1	103,9	101,2	99,7

З даних табл. 9 видно, що різке падіння демонструють результати по всіх приведених в таблиці галузях за квітень – перший місяць нового кварталу, коли економічна блокада вступила в свою практичну силу. Наступні місяці, лише консервують втрати, що позначені в квітні. Підводячи підсумок можна зробити такий висновок.

Висновок. У зв'язку зі здійсненою економічною блокадою підприємств невідконтрольної частини Донбасу економіка країни отримала суттєві втрати, опинившись в новій – четвертій фазі свого стану впродовж періоду збройного конфлікту в Донбасі, завданням якої стає чергове відновлення свого економічного потенціалу, без чого неможливо досягти запланованого обсягу отримання валового внутрішнього продукту (ВВП), підтримки позитивного торговельного балансу, певного обсягу валютних надходжень. Надзвичайна складність цих завдань стає очевидною з міркувань того, що інструменти їхнього вирішення виходять за межі власне країни і пов'язані, наприклад, з вирішенням питань імпорту вугілля, компенсації додаткових втрат через його більш високу ціну, необхідність переобладнання працюючих ТЕС для використання інших марок вугілля та багатьма іншими. Постає питання, чи не через вплив здійсненої економічної блокади прогноз торговельного балансу країни примусив до значної девальвації національної валюти в плановому бюджеті на 2018 рік? Очевидно також, що дана блокада призвела до погіршення стану цих підприємств і сотень тисяч їхніх працівників та їхніх родин усередині невідконтрольної території, що привело до нової грані перемовин в межах мінського процесу й появи нових вимог до України, поряд з іншими зобов'язаннями, стосовно відновлення роботи цих підприємств. Отже, подальше дослідження дійсного масштабу й негативних наслідків здійсненої економічної блокади стає необхідним для прийняття не тільки економічних, але й політичних рішень на шляху до миру в Донбасі й економічного зростання України в цілому.

Література

1. **Хакеры и** Донецкая железная дорога. InformNapalm провел детальный анализ файлов [Електронний ресурс] // Укррудпром. – 2016. – 24 марта – Режим доступа: http://www.ukrudprom.com/digest/Hakeri_i_Donetskaya_geleznaya_doroga_InformNapalm_provel_detalni.html. 2. **Донбас і Крим:** ціна повернення : монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Ляшенко. – Київ: НІСД. 2015. – 474 с. 3. **С начала** войны на Украине Донбасс перечислил Киеву \$ 1,4 млрд налогов [Електронний ресурс] // Eur AsiaDaily. – 2016. – 19 июля. – Режим доступа: <https://easaily.com/ru/news/2016/07/19/smi-s-nachala-voyny-na-ukraine-donbass-perechislil-kievu-14-mlrd-nalogov>. 4. **Відродження Донбасу:** оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної полі-

тики [Електронний ресурс] : національна доповідь / НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи; за заг. ред. Е. М. Лібанової. – Київ : [б. в.], 2015. – 168 с. 5. **Соціально-економічне** становище Донецької області за січень-червень 2016 року: стат. бюлетень / Головне управління статистики в Донецькій області. – Бахмут, 2016. 6. **Луганщина** у цифрах. Статистичний збірник / Головне управління статистики в Луганській області. Статистичний бюлетень. – Северодонецьк, 2017. 7. **Моисеенко Александр.** Последствия блокады: кто понесет наибольшие потери [Електронний ресурс] // Экономическая правда. – 2017. – 15 марта. – Режим доступа: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2017/03/15/622640>. 8. **Валовий** регіональний продукт [Електронний ресурс] / Держстат України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/vrp2015_u. 9. **Соціально-економічне** становище Донецької області за січень-червень 2017 року / Головне управління статистики у Донецькій області. – Статистичний бюлетень. – Бахмут, 2017. 10. **Виробництво** основних видів промислової продукції у 2017 році [Електронний ресурс] / Держстат України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/ovp2017_u. 11. **Індекс** промислового виробництва в Україні по роках [Електронний ресурс] / Держстат України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Колосов А. М. Економічна блокада підприємств невідконтрольної частини Донбасу дає свої негативні наслідки

Проведено аналіз впливу здійсненої на початку 2017 року економічної блокади підприємств невідконтрольної частини Донбасу, що функціонували в законодавчому полі України. На основі аналізу статистичних даних стосовно роботи промисловості Донбасу й України в цілому протягом 2014-2016 років відзначено наявність трьох фаз стану економіки країни впродовж періоду збройного конфлікту в Донбасі. Перша фаза характеризується падінням внутрішнього регіонального продукту (ВРП) областей Донбасу внаслідок значних втрат, що понесла його промисловість через призупинення підприємств під час воєнних дій, зменшення надходжень сировини, припинення постачань енергоресурсів та ін. Друга фаза характеризується подальшим падінням виробництва в 2015 році через те, що значна частка підприємств, що залишилася на невідконтрольній території, або зовсім припинила роботу, або значно зменшила співробітництво в межах цілої країни. Впродовж третьої фази спостерігається відносне покращення показників у 2016 році, що пояснюється стабілізацією економічного потенціалу Донбасу й країни в цілому, здатністю відновлюватися в умовах сталої конфігурації лінії воєнного протистояння, що зберігається незмінною протягом 2015-2017 років. У зв'язку зі здійсненою економічною блокадою підприємств невідконтрольної час-

тини Донбасу економіка країни отримала суттєві втрати, опинившись в новій – четвертій фазі свого стану впродовж періоду збройного конфлікту в Донбасі, завданням якої стає чергове відновлення свого економічного потенціалу, без чого неможливо досягти запланованого обсягу отримання валового внутрішнього продукту (ВВП), підтримки позитивного торговельного балансу, певного обсягу валютних надходжень. Подальше дослідження дійсного масштабу й негативних наслідків здійсненої економічної блокади стає необхідним для прийняття не тільки економічних, але й політичних рішень на шляху до миру в Донбасі й економічного зростання України в цілому.

Ключові слова: підприємство, статистичні показники, промисловість, економічний потенціал, економічна блокада, економічні втрати, підконтрольна й непідконтрольна частини Донбасу.

Колосов А. Н. Экономическая блокада предприятий неподконтрольной части Донбасса дает свои негативные результаты

Проведен анализ влияния осуществленной в начале 2017 года экономической блокады предприятий неподконтрольной части Донбасса, которые функционировали в законодательном поле Украины. На основе анализа статистических данных о работе промышленности Донбасса и Украины в целом в течение 2014-2016 годов отмечено наличие трех фаз состояния экономики страны в течение периода вооруженного конфликта в Донбассе. Первая фаза характеризуется падением внутреннего регионального продукта (ВРП) областей Донбасса вследствие значительных потерь, которые понесла его промышленность из-за приостановки предприятий во время военных действий, уменьшение поступлений сырья, прекращение поставок энергоресурсов и др. Вторая фаза характеризуется дальнейшим падением производства в 2015 году из-за того, что значительная часть предприятий, оставшихся на неподконтрольной территории, или вовсе прекратили работу, либо значительно уменьшили сотрудничество в рамках целой страны. В течение третьей фазы наблюдается относительное улучшение показателей в 2016 году, что объясняется стабилизацией экономического потенциала Донбасса и страны в целом, способностью восстанавливаться в условиях постоянной конфигурации линии военного противостояния, которая сохраняется неизменной в течение 2015-2017 годов. В связи с проведенной экономической блокадой предприятий неподконтрольной части Донбасса экономика страны получила существенные потери, оказавшись в новой – четвертой фазе своего состояния в течение периода вооруженного конфликта в Донбассе, задачей которой становится очередное обновление своего экономического потенциала, без чего невозможно достичь запланированного объема получения валового внутреннего продукта (ВВП), поддержания положительного торгового баланса,

определенного объема валютных поступлений. Дальнейшее исследование действительного масштаба и негативных последствий проведенной экономической блокады становится необходимым для принятия не только экономических, но и политических решений на пути к миру в Донбассе и экономическому росту Украины в целом.

Ключевые слова: предприятия, статистические показатели, промышленность, экономический потенциал, экономическая блокада, экономические потери, подконтрольная и неподконтрольная части Донбасса.

Kolosov A. The economic blockade of enterprises of the uncontrolled part of the Donbas gives its negative results.

An analysis of the impact of the economic blockade carried out in early 2017 on the enterprises of the uncontrolled part of Donbass, which functioned in the legislative field of Ukraine. Based on the analysis of statistical data on the performance of the industry of Donbass and Ukraine as a whole, during 2014-2016, there were three phases of the state of the country's economy during the period of armed conflict in the Donbas. The first phase is characterized by a fall in the great regional product (GRP) of the Donbas region due to the significant losses incurred by its industry due to the suspension of enterprises during military operations, the reduction of raw materials, the cessation of energy supplies, etc. The second phase is characterized by a further decline in production in 2015 from for the fact that a significant number of enterprises, that have remained in uncontrolled territory, either stopped work altogether or significantly reduced cooperation within the framework of the whole country. During the third phase, there is a relative improvement in performance in 2016, which is explained by the stabilization of the economic potential of Donbas and the country as a whole, the ability to recover in the conditions of the constant configuration of the military confrontation line, which remains unchanged during 2015-2017. In connection with the economic blockade of enterprises of the uncontrolled part of Donbass, the country's economy suffered significant losses, being in a new – fourth phase of its state during period of armed conflict in the Donbass, whose task is to renew its economic potential, without which it is impossible to achieve the planned volume of gross domestic product (GDP), maintaining a positive trade balance, a certain amount of foreign exchange earnings. Further investigation of the actual scale and negative consequences of the economic blockade becomes necessary for the adoption not only of economic, but also political decisions on the road to peace in the Donbas and economic growth of Ukraine as a whole.

Keywords: enterprise, statistical indicators, industry, economic potential, economic blockade, economic losses, controlled and uncontrolled parts of the Donbas.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2017
Прийнято до друку 12.09.2017